

מראי מקומות - יבמות

כו:

א. א"ה חמשה נמי

פי' בתוס' ר' פרץ, בשלמא למ"ד יש זיקה, נחא, דכיון דכל עצמו לא בא אלא ללמדנו דיש זיקה אפי' בתרי, א"כ בזה אין חילוק בין תרי לתלת, אבל אם אין זיקה, וחידוש המשנה הוא לומר דחיישין לביטול מצות יבמין אף מספק, א"כ לאשמעין חידוש טפי, דאפי' בתלתא אמרי' כן.

ב. וחליצה פסולה צריך לחזור על כל האחין

נח' רש"י ותוס' בהגדרת חליצה פסולה. שי' רש"י (כז: ד"ה מדקאמרת) דחליצה פסולה היא כל היכא דאם רוצה לייבם אינו יכול לייבם. אבל תוס' ביארו דחליצה פסולה היינו כל היכא דקלשא הזיקה. ובביאור מחלוקתם, כ' בשיעורי ר' דוד פוברסקי (תק"ב) דהנה יש ב' אופנים לבאר חסרון של חליצה פסולה. א', דהוי חסרון בהפטור וההיתר שנעשה ע"י החליצה, והיינו דהוי חסרון בהיבמה שאינה יכולה לפטור צרתה, דכיון דאיכא חסרון בהזיקה, אין הפטור שלה פטור לצרתה, [וחשיב כאילו היא לא יבמה לגבי הצרה]. ב', «דהחסרון הוא רק בהמעשה חליצה, דכמו דאיכא דין של גט פסול, כמו"כ איכא דין חליצה פסולה, ולא דהוי חסרון ב[זיקת] היבמה [להיבם], רק חסרון במעשה החליצה». וכ' דאפשר דנח' רש"י ותוס' בזה, דרש"י ס"ל דהחסרון הוא במעשה החליצה, דהיינו דהיכא דאינו יכול לייבם, אין חליצה כזו חליצה מעליא, הגם דיכול לפטור זיקה חזקה, אבל סכ"ס אין החליצה חזקה כ"כ, וא"כ אינו יכול לפטור כל הבית. אבל תוס' סברי דהחסרון דחליצה פסולה הוא בפטור של חליצה, דהיינו דהחליצה אינה עושה כ"כ, וממילא אינו יכול לפטור

כל הבית, ולכן צריך דוקא שיהי' הזיקה קלשא, דבזה אמרי' דהחליצה אינו עושה כ"כ.

ג. וחליצה פסולה צריך לחזור על כל האחין

ובביאור הדבר, כ' הרמב"ן (נא), ע"פ הביאור בשיעורי ר' שמואל אוח כ"ט) דתלוי באם יש זיקה או אין זיקה, דהיכא דאינה ראוי' ליבום, עשו חז"ל החליצה כאילו הוי מגרש בגט, וא"כ, למ"ד אין זיקה, הרי מהני החליצה להפקיע קדושי אחיו המת, וא"כ אי"צ לחזור על כל האחין. אבל למ"ד יש זיקה, לא מהני החליצה אלא להפקיע הזיקה שיש לחולץ ביבמה הזאת, ומשו"ה צריכה לחזור על כל האחין. והא דחליצה כשרה מהניא לגבי כל האחין, הוא משום דחליצה כשרה במקום יבום הוא, ואינו כמו גט.

ד. וחליצה פסולה וכו'

פרש"י, אלימא מצות זיקת יבמין למירמי אתרוייהו, וצ"ע כוונתו בזה. וע' בחי' ר' נחום (תכ"ד), שכ' דלמ"ד אין זיקה, לית ליבם ביבמה כלום, ורק ביבמה הוא דאיכא זיקה, שהיא זקוקה ליבום וחליצה. וא"כ, לדידי' לא שייך דין דצריכה לחזור, דהא היבמה אי"צ אלא חליצה א', ומש"ה מפטרא גם בחליצה פסולה. אבל למ"ד יש זיקה, כל אח יש לו ביבמה אישות וזיקה, ושייך בה דין חיזור, דהא הזיקה אלימא למיחל דין זיקה לכ"א מן האחין, וא"כ שייך לומר דחליצה פסולה לא תהני אלא לגבי זיקת החולץ, ולא לגבי זיקת האחין. וע"ש שביאר איך שחלוק ביאור זה מהא דהרמב"ן לקמן (נא). שהבאנו לעיל.